

SSAD

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 7 Issue 1, March 2023

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 22.06.2022

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 13.02.2023

DOI: 10.30692/sisad.1134486

SOSYAL ZEKÂ VE İNSAN İLİŞKİLERİNDE GÜVEN UNSURU

Social Intelligence and Factor of Trust in Human Relationship

İsa YEŐİLDAĐ

Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı Sosyal Değişme Anabilim Dalı

ORCID ID: 0000-0003-3300-8466

isayesildag02@gmail.com

Atıf/Citation: İsa Yeşildağ (2023), "Sosyal Zekâ ve İnsan İlişkilerinde Güven Unsuru", *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.7, S.1 Mart 2023, s.17-33.

Öz: Bu araştırmanın temel konusu sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişkidir. Çalışmada katılımcıların sosyal zekâ düzeyi ve güven düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve belirli değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, politik yelpaze ve dini inanç) ile aralarındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve veri toplama tekniği olarak da anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi, kolayda örnekleme tekniğiyle oluşturulmuştur. Araştırma için hazırlanan anket çevrim içi ortamda 324 katılımcıya uygulanmıştır. Bulgulara göre, "Tromso Sosyal Zekâ" ölçeğinin toplam puan ortalaması 59,50±9,253 ve "Güven" ölçeğinin toplam puan ortalaması 52,22±12,228'dir. Analizler sonucunda sosyal zekâ ölçeği toplam puanı ile güven ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. "Güven" ölçeği ile Tromso Sosyal Zekâ ölçeğinde "Sosyal Beceri" alt boyutu ve "Sosyal Farkındalık" alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görölmektedir. Öte yandan, yaş ve politik yelpazenin hem sosyal zekâ hem de güven düzeyi ile aralarında ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güven, Güvensizlik, Sosyal Zekâ.

Abstract: The main subject of this research is the relationship between social intelligence and trust. The study aimed to determine the relationship between social intelligence level and trust level of the participants and to determine the relationship between them and certain variables (gender, age, education level, income level, political spectrum and religious belief). Quantitative research method was adopted in the research and questionnaire technique was used as data collection technique. The sample of the study was created by convenience sampling technique. The questionnaire prepared for the research was applied to 324 participants in an online environment. According to the results, the total mean score of the "Tromso Social Intelligence" scale was 59.50±9.253 and the total mean score of the "Trust" scale was 52.22±12.228. As a result of the analysis, no significant relationship was found between the total score of social intelligence scale and the total score of trust scale. It has been observed that there is a low level of positive correlation between the "Trust" scale and the "Social Skills" sub-dimension and "Social Awareness" sub-dimension in the Tromso Social Intelligence scale. On the other hand, it has been determined that age and political spectrums are correlated with both social intelligence and trust level.

Keywords: Trust, Distrust, Social Intelligence.

GİRİŞ

İnsan doğası gereği karmaşık bir varlıktır. Bu karmaşıklık insanın sadece fiziksel özellikleri veya kimyasal bileşimi değil aynı zamanda davranışlarının farklılık göstermesi veya çeşitli olmasından kaynaklanmaktadır (Patel, 2014, s. 33). Birey etrafında kendisi gibi düşünebilen ve düşüncelerini uygulamaya koyabilen insanların davranışlarını anlamlandırmaya çalışmakta ve toplumda diğer insanlarla ilişkilerinde başarılı veya başarısız olmaktadır. Bu noktada, sosyal zekâ insan ilişkilerinde başarılı olabilme ve insan davranışlarını anlamlandırabilme kabiliyetini ifade etmesiyle önemli bir kavramdır.

Sosyal zekâ bireyin insanlarla ilişkilerini geliştirmede ve sürdürmede önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bir kavram olarak sosyal zekâ, sosyal ilişki sürecinde bireyin ustaca davranışlar sergileyebilmesi sonucu insanları anlayabilme ve idare edebilme yeteneği şeklinde tanımlanır (Kazu ve Düşükcan 2021, s. 168). Thorndike (1920) sosyal zekâyı, sosyal ilişkilerde insanları anlama kabiliyeti ve insan etkileşimlerinde ustaca davranma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Davranışlarıyla birbirlerinden farklılık gösteren insanlar birbirlerinin davranışlarına anlam yükleme çabasına da girmektedir. Diğer insanların davranışlarına anlam yükleme çabasında olan birey insanlarla ilişkilerinde başarılı olabildiği ölçüde de sosyal zekâ düzeyi yüksek birey olarak tanımlanmaktadır. Fakat birey diğer insanlarla ilişkilerinde gözlemediği veya deneymediği davranışlar sonucu bir beklenti içerisine girmektedir. Bu defa sergilenen davranış sadece anlamlandırma değil aynı zamanda davranışın kendi beklentisini karşılayıp karşılamadığını da değerlendirmektedir. Birey beklentisi doğrultusunda bir sonuç alsın veya almasın diğer insanlarla ilişkilerinde deneyim elde etmektedir. Bu deneyimlerin sonuçlarıyla da insanlarla olan ilişkilerini belirlemektedir. Bu ilişkiler çerçevesinde bireyin sosyal ilişkilerini sürdürebilmesi açısından güven unsuru önemli bir unsurdur.

İnsan bireysel veya toplumsal düzeyde olsun sosyal hayatın her alanında güven unsuruyla karşılaşmaktadır. Nitekim güven, arkadaşlıklar arasında bağ kurmaya neden olmakta, pazarlığı kolaylaştırmakta ve müzakereler ya da firmalar arası değiş tokuşlarda işlem maliyetlerini düşürmekte ve hatta uluslararası siyasi çatışmaların çözüme kavuşturulmasında yardımcı olmaktadır (Zhang vd., 2008, s. 111). Güven kavramı kişinin bir başkasından veya insanlardan gelecek olan eylemlerin kendisi için yararlı, olumlu ya da en azından çıkarlarına zarar vermeyeceği olasılığına ilişkin beklentileri, varsayımları veya inançları şeklinde tanımlanmaktadır (Robinson, 1996, s. 576). Öte yandan bir sosyal karşılaşmanın başlangıcında her birey diğerinin güvenilir olduğunu varsaymaz; daha ziyade, her biri diğerinin değerlerinin kendi değerlerinden farklı olabileceği inancını askıya alarak onun güvenilir olmayabileceği düşüncesiyle hareket eder (Jones ve George, 1988, s. 535). Bu bağlamda güven, bir başkasının davranışına ilişkin kendinden emin olumlu beklentiler içerisinde olmak, güvensizlik ise başka birinin davranışlarında olumsuz sonuçların olması ihtimalini bulundurmak şeklinde tanımlanmaktadır (Lewicki vd., 1998, s. 439).

Yamagishi ve Kikuchi (1999), gerçekleştirdikleri çalışmada düşük güvene sahip bireylerden ziyade yüksek güvene sahip olan bireylerin güvenle ilgili bilgilere daha duyarlı olduklarını tespit etmiş ve bunun sonucunda genel güvenin sosyal zekâ tarafından oluştuğunu ve desteklendiğini belirtmişlerdir. Falahi vd. (2020) yaptıkları çalışma sonucunda, güven düzeyinin artmasıyla birlikte sosyal zekâ düzeyinin arttığını ve bununla beraber sosyal izolasyon düzeyinin azaldığını ve bireyin sosyal ilişkilerinin iyileştiğini tespit etmişlerdir. Roos ve Roos (2000), güveni çeşitli sosyal düzeylerde olumlu sosyal ilişkilerin ortaya çıkmasına neden olan önemli faktörlerden biri olarak ortaya koymuştur. Ayrıca sosyal düzeyde güvensizlik hissi olan bireylerin temel özelliğinin kendileri ve diğerleri arasında bir mesafe koymak veya diğer bireylerle aralarında bir çit inşa etmek olduğu belirtilmiştir.

Sosyal Zekâ

Sosyal zekâ (Social Intelligence), başkalarıyla iyi geçinme ve insanların sizinle işbirliği yapmalarını sağlama yeteneğidir. Sosyal zekâ, genellikle insan becerileri veya insan inceliği şeklinde adlandırılır (Kanimozhi ve Vasimalairaja, 2018, s. 137). Öte yandan sosyal zekânın ne anlama geldiğine ve hangi boyutlar altında açıklandığına yönelik geniş bir literatür bulunmaktadır. Örneğin Thorndike (1920), sosyal zekâyı insanları anlayabilme ve insan ilişkilerinde başarılı olma şeklinde tanımlamaktadır. Sosyal zekâ bu tanımıyla bilişsel -insanları anlama- ve davranışsal -insanları idare etme- olmak üzere iki boyutludur (Aktaran Doğan ve Çetin, 2009, s. 236). Snow (2010), sosyal zekâyı bireyin toplumsal dünyasıyla ilişki kurmasını sağlayabilen bilgi birikimi, bilişsel yetenek ve duygusal hassasiyet şeklinde açıklayarak Thorndike'nin tanımını genişletmiştir (Belton vd., 2016, s. 1). Marlowe ise (1986) sosyal zekâyı toplumsal ilişki sürecinde bireyin kendisi de dâhil olmak üzere diğer bireylerin davranışlarına, duygularına ve düşüncelerine anlam verme yeteneği şeklinde tanımlamaktadır.

Albrecht (2006) sosyal zekâyı, başkalarıyla iyi geçinme yeteneği ve herhangi bir ortamda başarılı bir şekilde etkileşim için bir dizi pratik beceri (durumsal farkındalık, mevcudiyet, özgünlük, açıklık ve empati) olarak tanımlar. Sadiku vd. (2019) sosyal zekâyı, (SI) bir sokak zekâsı adlandırarak, erkekleri ve kadınları sosyal etkileşimlerinde akıllıca hareket etmek için anlama ve onları yönetme yeteneği şeklinde açıklamaktadır. Ayrıca politika, romantizm, aile ilişkileri ve kavgalar gibi oldukça karmaşık sosyal durumlarla başa çıkmak için bir uyarılama olduğunu belirtmiştir.

Goleman (2006) sosyal zekâyı iki geniş kategoriye ayırmaktadır: Sosyal farkındalık ve sosyal yetenek. Goleman, sosyal farkındalığı “başkaları ile ilgili hissettiklerimiz”, sosyal yeteneği ise “o farkındalıkla yaptıklarımız” şeklinde tanımlamıştır. Chujor ve Cecilia (2017), Goleman (2006)'ın sosyal farkındalık tanımından hareketle, çalışanların amaçlanan görevlerinin ötesine geçmeleri istendiğinde nasıl tepki verdiklerini görmek için örnek olarak kullanılabileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda onun görevi olmayan başka bir görevde çalışması talep edildiğinde, buna tepki olarak çalışanın kullanmış olduğu beden dilinin yanlış anlaşılma olasılığı vardır. Sosyal yetenek tanımından hareketle çalışanların imaj ve sunuma bağlı durumlarda kendilerini nasıl idare ettiklerini görebilme açısından faydalanılabilir. Çalışan bir açıklama yapması gerektiğinde iyi bir sosyal yetenek, olumlu bir sosyal ilişkiye ön ayak olabilir fakat müşterilerle konuşurken sözlerinde beceriksizce tökezlerse veya arkadaşça olmayan bir vücut dili sergilerse müşteri çalışanı ukala veya beceriksiz şeklinde tanımlayarak olumsuz bir deneyime sahip olabilir.

Silvera vd. (2001) sosyal zekâyı, “sosyal bilgi süreci”, “sosyal beceri” ve “sosyal farkındalık” olmak üzere üç faktör altında incelemişlerdir. (i) Sosyal bilgi süreci alt boyutunda, sosyal ilişkilerde sözlü veya sözsüz mesajlara anlam yükleme, kendini başkasının yerine koyabilme (empati) ve açık davranışlar ardındaki gizli mesajları okuyabilme durumu ölçülmektedir. (ii) Sosyal beceri alt boyutunda, sosyal ilişkilerde bireyin bir ilişkiyi başlatması, sürdürmesi ve bu ilişkiyi uygun bir şekilde bitirebilmesi gibi iletişim becerileri ölçülmektedir. (iii) Sosyal farkındalık alt boyutu ise ortalama zamana ve yere uygun ve aktif davranabilme durumlarını ölçmektedir (Doğan ve Çetin, 2009, s. 697).

Carreras vd. (2014) Silvera ve arkadaşlarının (2001) tanımından hareketle sosyal zekâyı, (a) sosyal bilgi işleme; (b) sosyal farkındalık ve (c) sosyal beceriler şeklinde üç kategori altında tanımlamıştır. Bu noktada, Carreras ve arkadaşları (2014) sosyal bilgi sürecini, sosyal ipuçlarına anlam verebilme yeteneği, sosyal farkındalığı, diğer insanların duygularını ve davranışlarını önceden tahmin edebilme yeteneği; sosyal becerileri ise sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla yeterli davranış üretebilme yeteneği şeklinde açıklamıştır. Björkqvist vd. (2000), sosyal zekânın sosyal beceri ve yeterlilik gibi kavramlarla yakından ilişkili bir çağrışımı olduğunu belirtmiş ve algısal, bilişsel analitik ve davranışsal (beceriler) bir bileşeni olduğunu belirtmiştir. Ayrıca

sosyal zekâ diğerlerinin sosyal davranışlarını analiz etmede ve karşılıklı olarak kişinin kendi güdülerini ve bilişsel tuzaklarını tanıma yeteneğinde zekâ merkezi olarak görülmektedir. Bir başka deyişle sosyal zekânın toplumsal veya sosyal ilişki sürecinde üstlendiği rol birey açısından önemli bir yere sahiptir.

Güven ve Güvensizlik

Güven, insanın bir başkasının gelecekteki eylemlerinin kendisi için yararlı, olumlu ya da en azından çıkarlarına zarar vermeyeceği olasılığına ilişkin beklentileri, varsayımları ya da inançları şeklinde tanımlanmaktadır (Robinson, 1996, s. 576). Luhmann (2000), güven kavramını bireyin diğer insanlar ile ilişkilerinde ve toplumsal sistemde genel beklentisi veya tutumu şeklinde tanımlamıştır. Luhmann (2000)'a göre, güvenin yeniden inşası özel sosyal kurumlara ihtiyaç duyar; dostluk ağları ve patron-müşteri ilişkileri bu uyarlamaya örnektir. Mayer vd. (2007) ise güveni bireyin başka bir tarafa karşı savunmasız olma isteği olarak tanımlamaktadır. Öte yandan, McAllister (1995) güvenin korkulanın değil, beklenenin olacağı beklentisine dayandığını belirtmiştir. Bu nedenle yeterlilik ve sorumluluğun, güven anlayışının merkezinde yer aldığını belirtmiştir. Lewis ve Weigert (1985), güven davranışını objeye yönelik güçlü olumlu etkiyle (duygusal güven) veya güven objesinin neden güveni hak ettiğini (bilişsel güven) "iyi akılcı nedenlerle" ya da daha genel olarak her ikisinin bir bileşimiyle açıklanabilir şeklinde yorumlamaktadır.

Hosmer (1995), güveni toplumdaki diğerlerinin haklarını ve çıkarlarını tanıyan ve koruyan "doğru" ve "adil" davranışın -ahlaki açıdan doğru kararlar ve analizin etik ilkelerine dayalı eylemlerin- sonucu olarak ifade etmiştir. Estreder vd. (2021), güveni taraflar arasındaki yapıcı bir ilişkinin bir göstergesi ve genellikle sosyal etkileşimler sırasında savunmasızlığın kabulü olarak tanımlar. Ayrıca güveni diğerlerinin hayırsever güdülerinin beklentisine dayalı olduğu şeklinde açıklamaktadır. Rousseau vd. (1998) ise güveni bir başkasının niyetlerine veya davranışlarına ilişkin olumlu beklentilere dayalı olarak savunmasızlığı kabullenme niyetini içeren bir durum olarak ifade etmiştir. Günlük yaşamda güven, duygu ve rasyonel düşüncenin bir karışımıdır bu nedenle birini ya da diğerini güven analizinin dışında bırakmak yalnızca güveni inanç ya da tahminle bir araya getiren yanlış anlamalara yol açabilir (Lewis ve Weigert, 1985, s. 972).

“Yukarıdaki tanımlamalara göre, güven sadece sosyolojik ya da politik olmayıp aynı zamanda psikolojik boyutları da olan oldukça geniş yelpazeli; kişinin iç dünyasında ve kişiler arası ilişkilerinin sürdürülebilir olmasında etkisi olan önemli bir kavramdır” (Girgin ve Bayar, 2019, s. 60).

Güven bu şekilde tanımlanırken Roos ve Roos (2000), güvensizliği insanların kendileri ve diğerleri arasında bir mesafe koyması veya diğer bireylerle aralarında bir çit inşa etmesi şeklinde açıklamıştır. Güvensizlik, bireyin diğerlerinin çıkarları doğrultusunda hareket etmeyeceği ve hatta incitici davranışlarda bulunabileceği beklentisi şeklinde ifade edilmektedir. Bu nedenle güvensizlik güvenin zıddı olarak görülür (Lewicki vd. 1998, 439). Basitçe tanımlamak gerekirse güvensizlik, başka bir kişinin davranışı ile ilgili olan olumsuz bir duygudur (Ahmad ve Sun, 2017, s. 78). Lewicki vd. (1998), güvenin bir başkasının davranışına ilişkin kendinden emin olumlu beklentiler olduğunu, güvensizliğin ise bir başkasının davranışına ilişkin kendinden emin olumsuz beklentiler olduğunu öne sürmüştür. Lewis ve Weigert (1985) güvensizliğin bazı durumlarda karmaşık kişilerarası ve kurumsal ilişkilerde işlevsel olabileceğini belirtmiştir. Başka bir deyişle güvensizliğin şüphe, izleme ve kurumsal güvencelerin etkinleştirilmesine dayalı bir eylem planı belirleyerek karmaşıklığı azaltabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda güven ve güvensizlik karşılıklı birbirlerini etkileyen tutumlardır. Nitekim güvensizlik eğer normların ve kuralların işleyişini beraberinde getirecekse bununla birlikte toplumda güvenin de olmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde güven beklentisi beraberinde güvensizlik davranışına neden olabilir. Daha önce belirtildiği gibi güvenin elbette sosyolojik

boyutu da mevcuttur. Toplumsal ilişkilerde, güven beklentisi ve bu ilişkilerdeki deneyimler sonucu edinilen tecrübeler bazen güvensizliğe yol açabilmektedir. Nitekim toplumsal veya sosyal ilişkilerde, bireylerin beklentisi her zaman karşılanmayabilir.

Sosyal Zekâ ve Güven

İnsan sosyal bir varlık olarak toplumda yaşamını sürdürmek için davranış açısından kendisinden birçok yönden farklı olabilen diğer insanlarla iletişim kurması gerekmektedir. Bu sosyal bağlantıların temeli ise güvendir (Falahi vd., 2020, s.107). Güven, sosyal hayatın bazı yönlerini gösterebilir ve aynı zamanda kişisel hayatın bazı yanlarını ortaya çıkarabilir. Bu bağlamda güven, insan topluluklarının ve gruplarının hayatta kalması için çok önemli bir unsur olarak görülmektedir (Heidarabadi vd. 2012, s. 183). Ayrıca güven, insan ilişkilerinin ve etkileşimlerinin çeşitli düzeylerinde hayati bir rol oynayan sosyal olgulardan biridir (Falahi vd.2020, s. 107). Sosyal açıdan bakıldığında güven, insanları birbirleriyle karşılıklı ve çeşitli ilişkiler kurmaya motive eden bir itici güçtür (Heidarabadi vd. 2012, s. 183). Welch vd. (2005), toplumsal düzenin olmadığı durumlarda istikrarlı toplumsal ilişkilerin olamayacağını ve güvenin hem sosyal düzen hem de sosyal ilişkiler açısından bir gereklilik olduğunu savunmaktadır.

Sosyal zekâ, toplumsal ilişkilerde bir süreç içerisinde meydana gelmektedir. Bireylerde sosyal zekâ, içinde buldukları sosyal bağlar başta olmak üzere toplumsal bir süreci kapsamaktadır ve bu süreçte edinilen deneyimler, diğer insanlardan beklenen davranışlarına yönelik tahminleri ve düşünceleri içermektedir. Buradan hareketle sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişkiye yönelik neler söylenebilir? Bazı araştırmalar (Garske, 1975; Garske, 1976; Gurtman ve Lion, 1982) sosyal zekâ ve güven arasında negatif yönde bir ilişkiyi tespit ederken bazı araştırmalar (Yamagishi ve Kikuchi 1999; Carl ve Billari, 2014; Falahi vd. 2020) pozitif yönde ve güçlü bir ilişki tespit etmiştir.

Yamagishi ve Kikuchi(1999), güvenin sosyal zekâ tarafından oluşturulduğu ve desteklendiğini ifade etmiştir. Bir başka deyişle sosyal zekâsı yüksek olan insanlar -kendilerinin ve diğer insanların içsel durumlarını anlama ve bu anlayışı sosyal ilişkilerde kullanma becerisine sahip olanlar- yüksek düzeyde genel güveni sürdürebilirken düşük sosyal zekâyâ sahip olanların ise bu durumun aksine olduklarını belirtmiştir. Roos ve Roos (2000), kendileri ve diğerleri arasında bir çit inşa eden ve tamamen sosyal izolasyonu tercih eden bireylerin güvensizlik hissine sahip olduklarını ve sosyal ilişkilerde başarılı olamadıklarını öne sürmüştür. Silvera vd. (2001), sosyal zekâsı yüksek düzeyde olan kişilerin sosyal farkındalığa sahip olduklarını ve sosyal farkındalığın da sosyal zekânın güçlü boyutlarından biri olduğunu belirtmiştir. Ona göre, sosyal ortamlarda uygun davranışları sağlayabilmenin temeli sosyal farkındalıktır. *“Sosyal farkındalığı yüksek insanlar, sosyal ortamlarda uygun eylemleri gerçekleştirmeyi başarır ve başkalarının davranışlarına yanıt olarak rasyonel bir tepki ve davranış gösterirler. Başka bir deyişle sosyal bilince sahip olan insanlar ne söyleyeceğini, nasıl davranacağını ve başkalarıyla nasıl ilişki kuracağını bilir”* (Falahi vd., 2020, s. 114). Bu araştırmanın sonucunda da sosyal farkındalık ve sosyal beceri alt boyutları ile güven düzeyi arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Fakat sosyal zekâ düzeyi ve katılımcıların güven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu bağlamda çalışmada bireylerin sosyal zekâ düzeyi ve güven düzeyi konu edinilmiş ve bazı değişkenlerle (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, politik yelpaze ve dini inanç) aralarındaki farklılık saptanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma temelde sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişkiyi konu edinmektedir. Bu noktada araştırmanın amacı, sosyal zekâ düzeyi ile insan ilişkilerinde güven düzeyi arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlerle karşılaştırılmasıdır. Sosyal zekâ bireylerin sosyal ilişkilerde edindiği

deneyimler veya güven düzeylerini önemli derecede etkileyebilmektedir. Başka insanlara güvenebilen insanların saf; bu güveni su istimal eden insana ise güvensiz veya uyanık denilmesi bu konunun sosyal zekâ ile olan ilişkisinin araştırılmasının önem arz ettiğini göstermektedir (Yamagishi ve Kikuchi, 1999, s. 149).

Araştırmanın Hipotezleri

H1: Ana Hipotez: Sosyal zekâ düzeyi ve güven düzeyi arasında bir ilişki vardır.

H2: Alt Hipotez: Cinsiyet ve sosyal zekâ düzeyi ile güven düzeyi arasında bir ilişki vardır.

H3: Alt Hipotez: Yaş ve sosyal zekâ düzeyi ile güven düzeyi arasında bir ilişki vardır.

H4: Alt Hipotez: Eğitim ve sosyal zekâ düzeyi ile güven düzeyi arasında düzenleyici (pozitif yönde) bir ilişki vardır.

H5: Alt Hipotez: Politik yelpaze ve sosyal zekâ düzeyi ile güven düzeyi arasında düzenleyici (pozitif yönde) bir ilişki vardır.

H6: Alt Hipotez: Dini inanç ve sosyal zekâ düzeyi ile güven düzeyi arasında ilişki vardır.

H7: Alt Hipotez: Gelir durumu ve sosyal zekâ düzeyi ile güven düzeyi arasında ilişki vardır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve anket veri toplama tekniği kullanılmıştır. Anket iki ölçekten ve çeşitli demografik sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın birinci ölçeğini sosyal zekâ ölçeği oluşturmaktadır. Bu noktada, araştırmada sosyal zekâ ile ilgili ölçek ifadelerini Tromso'nun 21 maddeden oluşan sosyal zekâ ölçeği oluşturmaktadır. Bu ölçek, Silvera, Martinussen ve Dahl (2001) tarafından geliştirilmiş Doğan ve Çetin (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Üç alt boyuttan oluşan sosyal zekâ ölçeğinin alt boyutları şu şekildedir: Sosyal Bilgi Süreci, Sosyal Beceri ve Sosyal Farkındalık. Ölçeğin iç tutarlılık toplam puan (cronbach alfa) katsayısı 0.83 olarak bulunmuştur (Doğan ve Çetin, 2009; Silvera vd., 2001). Elde edilen bulgulara göre "Tromso Sosyal Zekâ" ölçeğinin toplam puan ortalaması 59,50±9 dir. Araştırmanın ikinci ölçeğini ise güven ölçeği oluşturmaktadır. Güven unsuru ile ilgili ölçek ifadelerini World Values Survey Wave 7 'den alınan güven anketi ifadeleri oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan anket toplamda 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçek puanlaması 1 = tamamen güvenirim", "2 = biraz güvenirim", "3 = pek güvenmem", "4= hiç güvenmem" şeklindedir. "Güven" ölçeğinin toplam puan ortalaması 52,22±12,228'dir. Ölçek, Türkçeye ilk defa 1989 yılında, Boğaziçi Üniversitesi'nde, Prof. Dr. Yılmaz Esmer ve arkadaşları tarafından Türkçeye dönüştürülmüştür. Türkiye'de ilk defa Bahçeşehir Üniversitesi tarafından uygulanmıştır. Ölçeğin Türkiye'de ilk kullanımı sırasında araştırmanın başkanlığını Prof. Dr. Yılmaz ESMER üstlenmiştir.

Veri Toplama Süreci ve Örneklem

Verileri toplama sürecinde araştırma anketibireylere çevrim içi ortamda, sosyal ağ platformları (Instagram, WhatsApp ve Telegram) aracılığıyla ulaştırılmıştır. Örneklem tekniği olarak olasılığa dayalı olmayan örneklem yöntemlerinden kolayda örneklem tekniği veya uygun örneklem tekniğine başvurulmuştur. Kolayda örneklem veya diğer adıyla uygun örneklem tekniğinde arzu edilen örneklem büyüklüğüne ulaşmaya kadar örneklem toplanır. Bu bağlamda bu teknikte ankete katılabilen herkes örneğe dâhil edilmeye çalışılır (Coşkun vd., 2019, s. 168-169).

Veri Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler IBM SPSS 26 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, politik yelpaze ve dini

inanç değişkenlerinin sosyal zekâ düzeyi ve güven düzeyi ile aralarındaki ilişki analiz edilmiştir. Sonrasında ise çalışmada sosyal zekâ düzeyi ölçeği toplam puan, alt boyutları ve güven ölçeği toplam puan arasındaki ilişki istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır. Araştırmada Non-parametrik Korelasyon (Spearman Korelasyon), Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın yapılabilmesi için İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (Tarih: 21.03.2022 ve no: 2022/96).

Bulgular

Bu çalışmada sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişki sınanmaktadır. Çalışmaya katılan 324 katılımcının sosyo-demografik özellikleri ve bazı değişkenlere ilişkin bulgular; sayılar ve yüzdelerle birlikte Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Bazı Değişkenlere İlişkin Bulgular

Demografik Özellikler	N(Sayı)	% (Yüzde)
Cinsiyet		
Kadın	167	51,5
Erkek	157	48,5
Yaş		
20 ve altı	59	18,2
21-26	175	54,0
27-32	42	13,0
33-38	35	10,8
39 ve üzeri	13	4,0
Medeni durum		
Bekar	259	79,9
Evli	63	19,4
Boşanmış	2	0,6
Cocuğunuz var mı?		
Hayır	265	81,8
Evet	59	18,2
Eğitim Düzeyi		
İlköğretim ve altı	2	0,6
Ortaöğretim	44	13,6
Üniversite	202	62,3
Yüksek lisans ve üzeri	76	23,5
Hanenin toplam gelir durumu		
2500'den az	70	21,6
2501-4000	53	16,4
4001-6000	82	25,3
6001-9000	62	19,1
9001 ve üzere	57	17,6
Politik yelpaze		
Sol	93	28,7
Merkez	154	47,5
Sağ	77	23,8
Dini inanç		
İnanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum	155	47,8
İnanıyorum, fakat dini yükümlülüklerimi yerine getiremiyorum	137	42,3
İnanmıyorum ya da kuşkucuyum	32	9,9
Toplam	324	100

Tablo1'deki frekans dağılımları incelendiğinde katılımcıların %51,5'ni kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Yaş değişkenine bakıldığında katılımcıların, %54,0'nı 21-26 yaş aralığı oluşturmaktadır. Medeni durum ve çocuk sahibi olma değişkenlerine bakıldığında ise katılımcıların %79'u bekâr olup %81, 8'inin çocuğu yoktur. Eğitim düzeyi incelendiğinde, %62,3' ünün üniversiteli olduğu görülmektedir. Hane toplam gelir durumu incelendiğinde, katılımcıların %25,3 ünü 4001-6000 arası gelirli grup ve %19,1 ini ise 2500'den az gelirli grup oluşturmaktadır. Politik yelpazeye bakıldığında % 47,5 i merkez kesim oluşturmaktadır. Sol ve sağ kesim arasındaki yüzde farkı ise %6 olup çok az bir yüzdeyle farklılaşmaktadır. Katılımcılar dini inançları bakımından incelendiğinde, %47,8'i inanıyor ve dini yükümlülüklerini yerine getiriyor, %9,9'u ise inanmıyor veya kuşkucu şeklinde en düşük yüzdeyi oluşturmaktadır.

Tablo 2. Normal Dağılım

Ölçek	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	Df	Sig.
Sosyal Bilgi Süreci	,155	324	,000
Sosyal Beceri	,078	324	,000
Sosyal Farkındalık	,092	324	,000
Güven Ölçeği Toplam	,081	324	,000

Tablo 2 incelendiğinde birim sayısı nedeniyle Kolmogorov-Smirnov test istatistiği dikkate alınarak, sosyal bilgi süreci alt boyut, sosyal beceri alt boyut ve sosyal farkındalık alt boyutu ve güven ölçeği toplam puanlarının normal dağılmadığı görülmektedir ($p < 0,05$). Bu bağlamda non-parametrik analizler başka bir deyişle parametrik olmayan analizler uygulanmıştır. Testleri uygulamak için **Non-parametrik Korelasyon (Spearman Korelasyon), Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi** kullanılmıştır.

Tablo 3. Güvenilirlik Testi Sonuçları

Ölçek/Alt Boyut	Cronbach's Alpha	N of Items
Sosyal Bilgi Süreci Alt Boyutu	0,851	8
Sosyal Beceri Alt Boyutu	0,726	6
Sosyal Farkındalık Alt Boyutu	0,805	7
Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Toplam	0,870	21
Güven Ölçeği Toplam	0,936	21

Tablo 3 incelendiğinde, 8 maddelik sosyal beceri alt boyutuna ilişkin yapılan güvenilirlik testi sonucunun (Cronbach'salpha) 0,851 olduğu tespit edilmiştir. 6 maddelik sosyal beceri alt boyutuna ilişkin yapılan güvenilirlik testi sonucunda (Cronbach'salpha) 0,872 olduğu ve 7 maddelik sosyal farkındalık alt boyutuna ilişkin yapılan güvenilirlik testi sonucunda ise (Cronbach'salpha) 0,805 olduğu görülmektedir. Öte yandan 21 maddelik sosyal zekâ ölçeğine ilişkin yapılan güvenilirlik testi sonucunun (Cronbach'salpha) 0,870 ve güven ölçeğine ilişkin yapılan güvenilirlik testi sonucunun (Cronbach'salpha) 0,936 olduğu görülmektedir. Bu istatistik değerlerinin 0,70' den büyük olması ölçeklerin güvenilirliğini göstermektedir.

Tablo 4. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerden Elde Edilen Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma
Sosyal Bilgi Süreci	9,00	32,00	22,58	4,714
Sosyal Beceri	6,00	24,00	16,88	3,421
Sosyal Farkındalık	8,00	28,00	20,03	3,907
Sosyal Zekâ Ölçeği Toplam	25,00	84,00	59,50	9,253
Güven Ölçeği	23,00	83,00	52,22	12,228

Tablo 4’te çalışmaya katılan bireylerin çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından aldıkları minimum, maksimum, ortalama puanlar ve standart sapma değerleri verilmiştir. “Tromso Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puan ortalaması ($59,50 \pm 9,253$) ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. “Sosyal Bilgi Süreci” alt boyutunun puan ortalaması ($22,58 \pm 4,714$), “Sosyal Beceri” alt boyutunun puan ortalaması ($16,88 \pm 3,421$) ve “Sosyal Farkındalık” alt boyutunun puan ortalaması ($20,03 \pm 3,907$) da ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Son olarak “Güven” ölçeğinin toplam puan ortalaması ($52,22 \pm 12,228$) ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Çalışmaya Katılan Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	S	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sosyal Bilgi Süreci	Kadın	167	168,86	28199,50	12047,5	,206
	Erkek	157	155,74	24450,50		
Sosyal Beceri	Kadın	167	156,35	26110,50	12082,5	,221
	Erkek	157	169,04	26539,50		
Sosyal Farkındalık	Kadın	167	159,33	26608,00	12580,0	,528
	Erkek	157	165,87	26042,00		
Güven Ölçeği	Kadın	167	143,77	24010,00	9982,5	,000*
	Erkek	157	182,42	28640,00		

Tablo 5’te çalışmada kullanılan ölçeklere ait puan ortalamalarının çalışmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testinin sonuçları görülmektedir. Tabloya göre, “Tromso Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puanında ($U=13049,0; p>.05$), “Sosyal Bilgi Süreci” alt boyutunda ($U=12047,5; p>.05$), “Sosyal Beceri” alt boyutunda ($U=12082,5; p>.05$) ve “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda ($U=12580,0; p>.05$) bireylerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak “Güven” ölçeğinde bireylerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=9982,5; p<.05$). Ortaya çıkan bu anlamlı farklılık erkek katılımcıların güven düzeyinin kadın katılımcılara göre nispeten daha yüksek olduğunu göstermektedir (Erkek sıra ort.>Kadın sıra ort.). Bu bağlamda erkek ve kadın katılımcılar arasında sosyal zekâ düzeyi ile ilgili farklılık bulunmazken güven düzeyi ile ilgili erkek ve kadın katılımcılar arasında bir farklılık bulunmaktadır. Bir başka deyişle cinsiyet değişkeni, sosyal zekâ düzeyine etki etmezken güven düzeyine etki etmektedir.

Tablo 6. Çalışmaya Katılan Bireylerin Yaşlarına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş	S	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgi Süreci	(1) 20 ve Altı	59	150,11	4	6,023	,197	
	(2) 21-26	175	162,01				
	(3) 27-32	42	192,20				
	(4) 33-38	35	149,21				
	(5) 39 ve Üzeri	13	165,15				
Sosyal Beceri	(1) 20 ve Altı	59	135,36	4	7,003	,136	
	(2) 21-26	175	167,60				
	(3) 27-32	42	179,61				
	(4) 33-38	35	160,10				
	(5) 39 ve Üzeri	13	168,19				
Sosyal Farkındalık	(1) 20 ve Altı	59	136,21	4	16,501	,002*	1<2
	(2) 21-26	175	179,30				
	(3) 27-32	42	166,96				
	(4) 33-38	35	132,36				
	(5) 39 ve Üzeri	13	122,35				
Güven Ölçeği	(1) 20 ve Altı	59	175,90	4	20,909	,000*	1>2

(2) 21-26	175	148,06	4>1
(3) 27-32	42	145,92	4>2
(4) 33-38	35	216,49	5>2
(5) 39 ve Üzeri	13	204,27	4>3

Not: *= $p < .05$

Tablo 6’da çalışmada kullanılan ölçeklere ait puan ortalamalarının çalışmaya katılan bireylerin yaşlarına göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testinin sonuçları görülmektedir. Tabloya göre “Tromso Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puanında ($X^2=9.516$, $sd=4$, $p<.05$), “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda ($X^2=16.501$, $sd=4$, $p<.05$) ve “Güven” ölçeğinde ($X^2=20.909$, $sd=4$, $p<.05$) bireylerin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. “Sosyal Bilgi Süreci” alt boyutunda ($X^2=6.023$, $sd=4$, $p>.05$) ve “Sosyal Beceri” alt boyutunda ($X^2=7.003$, $sd=4$, $p>.05$) ise bireylerin yaşına göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Analiz sonucunda “Tromso Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puanında 20 ve altı yaş grubunda olanlar ile 21-26 yaş ve 27-32 yaş aralığında bulunan bireyler arasında 21-26 ve 27-32 yaş arasında bulunan bireylerin lehine bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda 21-26 yaş arasında olanların sosyal farkındalık düzeyi diğer gruplardaki bireylere göre daha yüksektir ($p<.05$). “Güven” ölçeğinde 20 ve altı yaş grubunda bulunan katılımcıların 21-26 yaş aralığında bulunan katılımcılara göre daha yüksek bir güven düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<.05$). “Güven” ölçeğinde 33-38 yaş arasında bulunan bireylerin 20 ve altı yaş grubunda bulunan bireylere göre daha yüksek güven düzeylerine sahip olukları görülmektedir ($p<.05$). “Güven” ölçeğinde 33-38 yaş arasında bulunan bireylerin güven düzeylerinin 21-26 yaş grubunda bulunan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). “Güven” ölçeğinde 33-38 yaş arasında bulunan bireylerin 27-32 yaş grubunda bulunan bireylere göre daha yüksek güven düzeyleri olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Son olarak “Güven” ölçeğinde 39 ve üzeri yaş grubunda bulunan bireyler 21-26 yaş grubunda olan bireylere göre daha yüksek bir güven düzeyine sahiptir ($p<.05$). Güven ve sosyal zekâ düzeyi arasında yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir.

Tablo 7. Çalışmaya Katılan Bireylerin Eğitim Durumuna Göre Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	S	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgi Süreci	(1) İlköğretim ve Altı	2	176,00	3	4,591	,204	
	(2) Ortaöğretim	44	150,15				
	(3) Üniversite	202	157,78				
	(4) Yüksek Lisans ve Üzeri	76	181,83				
Sosyal Beceri	(1) İlköğretim ve Altı	2	222,00	3	3,841	,279	
	(2) Ortaöğretim	44	139,49				
	(3) Üniversite	202	165,24				
	(4) Yüksek Lisans ve Üzeri	76	166,99				
Sosyal Farkındalık	(1) İlköğretim ve Altı	2	172,25	3	12,058	,007*	2<3 2<4
	(2) Ortaöğretim	44	118,90				
	(3) Üniversite	202	165,99				
	(4) Yüksek Lisans ve Üzeri	76	178,21				
Güven Ölçeği	(1) İlköğretim ve Altı	2	106,25	3	4,905	,179	
	(2) Ortaöğretim	44	186,59				
	(3) Üniversite	202	162,36				
	(4) Yüksek Lisans ve Üzeri	76	150,39				

Not: *= $p < .05$

Tablo 7’de çalışmada kullanılan ölçeklere ait puan ortalamalarının çalışmaya katılan bireylerin eğitim durumuna göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testinin sonuçları görülmektedir. Tabloya göre “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda ($X^2=12.058$, $sd=3$, $p<.05$) bireylerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. “Tromso

Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puanında ($X^2=7.683$, $sd=3$, $p>.05$), “Sosyal Bilgi Süreci” alt boyutunda ($X^2=4.591$, $sd=3$, $p>.05$), “Sosyal Beceri” alt boyutunda ($X^2=3.841$, $sd=3$, $p>.05$) ve “Güven” sözölçeğinde ($X^2=4.905$, $sd=3$, $p>.05$) ise bireylerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Analiz sonucunda “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda üniversite ve yüksek lisans ve üzeri olan katılımcıların sosyal farkındalığı ortaöğretim mezunu olan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 8. Çalışmaya Katılan Bireylerin Politik Yelpazesine Göre Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Politik Yelpaze	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgi Süreci	(1) Sol	93	183,54	2	6,861	,032*	2<1 3<1
	(2) Merkez	154	156,09				
	(3) Sağ	77	149,91				
Sosyal Beceri	(1) Sol	93	164,62	2	,074	,964	
	(2) Merkez	154	161,30				
	(3) Sağ	77	162,34				
Sosyal Farkındalık	(1) Sol	93	180,26	2	6,735	,034*	3<1
	(2) Merkez	154	161,51				
	(3) Sağ	77	143,03				
Güven Ölçeği	(1) Sol	93	133,22	2	12,763	,002*	2>1 3>1
	(2) Merkez	154	173,91				
	(3) Sağ	77	175,04				

Not: *= $p<.05$

Tablo 8’de çalışmada kullanılan ölçeklere ait puan ortalamalarının çalışmaya katılan bireylerin politik yelpazesine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testinin sonuçları görülmektedir. Tabloya göre “Sosyal Bilgi Süreci” alt boyutunda ($X^2=6.861$, $sd=2$, $p<.05$), “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda ($X^2=6.735$, $sd=2$, $p<.05$) ve “Güven” ölçeğinde ($X^2=12.763$, $sd=2$, $p<.05$) bireylerin politik yelpazesine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. “Tromso Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puanında ($X^2=5.155$, $sd=2$, $p>.05$) ve “Sosyal Beceri” alt boyutunda ($X^2=,074$, $sd=2$, $p>.05$) ise bireylerin politik yelpazesine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Analiz sonucunda “Tromso Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puanında sol yelpazede olanlar ile sağ yelpazede olan bireyler arasında sol yelpazede bulunan bireylerin lehine bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda sağ yelpazede olan bireylerin sosyal farkındalık düzeyi sol yelpazede olan katılımcılara göre nispeten daha az olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda aynı şekilde, sol yelpazede olanların sosyal farkındalık düzeyi merkez yelpazede olan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). “Güven” ölçeğinde ise, sağ yelpazede olan bireylerin güven düzeyi sol yelpazede olanlara göre daha yüksektir denilebilir ($p<.05$). “Güven” ölçeğinde merkez yelpazede olan katılımcıların da güven düzeyi sol yelpazede olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 9. Çalışmaya Katılan Bireylerin Dini İnançına Göre Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Dini İnanç	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgi Süreci	(1) İnanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum	155	157,57	2	5,169	,075	
	(2) İnanıyorum, fakat dini yükümlülüklerimi yerine getiremiyorum	137	159,80				

	(3) İnanmıyorum ya da kuşkucuyum	32	197,95				
Sosyal Beceri	(1) İnanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum	155	164,09				
	(2) İnanıyorum, fakat dini yükümlülüklerimi yerine getiremiyorum	137	159,99	2	,178	,915	
	(3) İnanmıyorum ya da kuşkucuyum	32	165,55				
Sosyal Farkındalık	(1) İnanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum	155	158,20				
	(2) İnanıyorum, fakat dini yükümlülüklerimi yerine getiremiyorum	137	166,78	2	,640	,726	
	(3) İnanmıyorum ya da kuşkucuyum	32	165,02				
Sosyal Zekâ Ölçeği Toplam	(1) İnanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum	155	158,79				
	(2) İnanıyorum, fakat dini yükümlülüklerimi yerine getiremiyorum	137	162,61	2	1,360	,507	
	(3) İnanmıyorum ya da kuşkucuyum	32	179,98				
Güven Ölçeği	(1) İnanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum	155	182,60				
	(2) İnanıyorum, fakat dini yükümlülüklerimi yerine getiremiyorum	137	150,02	2	16,623	,000*	1>2 1>3
	(3) İnanmıyorum ya da kuşkucuyum	32	118,56				

Not: *= p<.05

Tablo 9’da çalışmada kullanılan ölçeklere ait puan ortalamalarının çalışmaya katılan bireylerin dini inancına göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testinin sonuçları görülmektedir. Tabloya göre “Güven” ölçeğinde ($X^2=16.623$, $sd=2$, $p<.05$) bireylerin dini inancına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. “Tromso Sosyal Zekâ” ölçeğinin toplam puanında ($X^2=1.360$, $sd=2$, $p>.05$), “Sosyal Bilgi Süreci” alt boyutunda ($X^2=5.169$, $sd=2$, $p>.05$), “Sosyal Beceri” alt boyutunda ($X^2=.178$, $sd=2$, $p>.05$) ve “Sosyal Farkındalık” alt boyutunda ($X^2=.640$, $sd=2$, $p>.05$) ise bireylerin dini inancına göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Analiz sonucunda “Güven” ölçeğinde “inanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum” inancına sahip olan katılımcılar ile diğer gruptaki bireyler arasında “inanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum” inancına sahip olan bireylerin lehine bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 10. Çalışmaya Katılan Bireylerin Gelir Durumuna Göre Ölçeklerden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Sosyal Bilgi Süreci	(1) 2500’den az	70	140,59				
	(2) 2501-4000	53	158,75				
	(3) 4001-6000	82	163,72	4	7,105	,130	
	(4) 6001-9000	62	170,00				
	(5) 9001 ve üzeri	57	182,97				
Sosyal Beceri	(1) 2500’den az	70	149,56	4	5,319	,256	

	(2) 2501-4000	53	177,80			
	(3) 4001-6000	82	165,57			
	(4) 6001-9000	62	148,40			
	(5) 9001 ve üzeri	57	175,10			
Sosyal Farkındalık	(1) 2500'den az	70	143,42			
	(2) 2501-4000	53	173,75			
	(3) 4001-6000	82	163,32	4	4,848	,303
	(4) 6001-9000	62	175,07			
	(5) 9001 ve üzeri	57	160,61			
Sosyal Zekâ Ölçeği Toplam	(1) 2500'den az	70	138,70			
	(2) 2501-4000	53	168,34			
	(3) 4001-6000	82	165,60	4	6,380	,172
	(4) 6001-9000	62	166,60			
	(5) 9001 ve üzeri	57	177,38			
Güven Ölçeği	(1) 2500'den az	70	154,66			
	(2) 2501-4000	53	166,82			
	(3) 4001-6000	82	174,91	4	7,745	,101
	(4) 6001-9000	62	175,46			
	(5) 9001 ve üzeri	57	136,16			

Not: *= p<.05

Tablo 10'da çalışmada kullanılan ölçeklere ait puan ortalamalarının çalışmaya katılan bireylerin gelir durumuna göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testinin sonuçları görülmektedir. Tabloya göre "Tromso Sosyal Zekâ" ölçeğinin toplam puanında ($X^2=6.380$, $sd=4$, $p>.05$), "Sosyal Bilgi Süreci" alt boyutunda ($X^2=7.105$, $sd=4$, $p>.05$), "Sosyal Beceri" alt boyutunda ($X^2=5.319$, $sd=4$, $p>.05$), "Sosyal Farkındalık" alt boyutunda ($X^2=4.848$, $sd=4$, $p>.05$) ve "Güven" ölçeğinde ($X^2=7.745$, $sd=4$, $p>.05$) bireylerin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 11. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Testi Sonuçları

Ölçekler	1	2	3	4	5
(1) Sosyal Bilgi Süreci	1				
(2) Sosyal Beceri	,524*	1			
(3) Sosyal Farkındalık	,264*	,416*	1		
(4) Güven Ölçeği	-,080	,159*	,211*	,075	1

Not:*=p<.05,

Tablo 11'de "Tromso Sosyal Zekâ" ölçeği ve alt boyutları ile "Güven" ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman Rank korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna bakıldığında; "Tromso Sosyal Zekâ" ölçeği ile "Güven" ölçeği arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir [$r_{\text{spearman}(324)}= ,075$; $p>.05$]. Ancak "Güven" ölçeği ile "Sosyal Beceri" alt boyutu [$r_{\text{spearman}(324)}= ,159$; $p<.05$] ve "Sosyal Farkındalık" alt boyutu [$r_{\text{spearman}(324)}= ,211$; $p<.05$] arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bu araştırmada sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişkinin belirlenmesi, ayrıca sosyal zekâ düzeyi ve güven düzeyi ile bazı değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, politik yelpaze ve dini inanç) arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişkiyi Yamagishi ve Kikuchi (1999) şu şekilde açıklamaktadır: "Güven ve bağlılık oluşumu, sosyal belirsizlik sorununa alternatif çözümleri temsil eder. Sosyal belirsizlik ise insan toplumunda her yerde mevcuttur. İnsanlarla etkileşimde bulunurken ve kendimizi etkileşim

ortaklarından yararlanma riskine maruz bırakırken kendi memnuniyetimizi iyileştirmeye çalışırız” (Yamagishi ve Kikuchi, 1999, s. 155). Yamagishi ve Yamagishi (1994)’ye göre, sosyal belirsizlik (1) etkileşim partneri, aktöre maliyet getirecek şekilde hareket etmek için bir teşvike sahip olduğunda ve (2) aktör, partnerin gerçekten bu şekilde davrandığını tahmin etmesi için yeterli bilgiye sahip olmadığında ortaya çıkar. İnsanlar sosyal kimliklerini güçlendirir ve daha fazla sosyal bağlantıya sahip olurlarsa daha fazla güç veya güçlenme hissedecekler ve buna bağlı olarak daha fazla sosyal güven hissedeceklerdir. Bu kişiler toplumla etkileşime girdikleri ve toplum hakkında daha fazla bilgi ve farkındalık kazandıkları için kendilerini daha güvende hissederler ve aslında topluma girmekten daha az korkacaklardır (Falahi vd.,2020, s. 115).

Sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişkiye yönelik yapılan bazı araştırmalar (Yamagishi ve Kikuchi, 1999; Carl ve Billari, 2014; Falahi vd.,2020) ikisi arasında pozitif yönde bir ilişki tespit etmiştir. Sosyal zekâ ve güven arasındaki ilişkiye yönelik yapılan diğer araştırmalar (Garske, 1975; Garske, 1976; Gurtman ve Lion, 1982) ise ikisi arasında negatif yönde bir ilişki tespit etmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda ise sosyal zekâ düzeyi ve güven düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Fakat Tromso sosyal zekâ ölçeğinde sosyal farkındalık alt boyutu ve sosyal beceri alt boyutunda güven düzeyi ile aralarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bağlamda, sosyal bilgi alt boyutu ile güven düzeyi arasında bir farklılık olmadığı fakat sosyal farkındalık ve sosyal beceri alt boyutu ile güven düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Öte yandan sosyal zekâ ve güven düzeyi arasında farklılık tespit edilmediği gibi güven düzeyi ve sosyal zekâ düzeyini etkileyen unsurlarında birbirlerinden farklılaşabileceği görülmüştür. Bu farklılıklar da elde edilen bulgular üzerinden şu şekilde tespit edilmiştir: Erkek katılımcıların güven düzeyi kadın katılımcılara göre nispeten daha yüksek iken erkek ve kadın katılımcıların sosyal zekâ düzeyleri arasında ise farklılık tespit edilememiştir. Eğitim durumu ve sosyal zekâ düzeyi ile güven düzeyi arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Politik yelpaze açısından ise sol yelpazede bulunan bireylerin sosyal zekâ düzeyinin, sağ ve merkez kesimde bulunan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Fakat sağ ve merkez kesimin güven düzeyi ise sol yelpazede bulunan bireylere göre daha yüksektir. Dini inanç açısından bakıldığında bireylerin dini inançlarının sosyal zekâ düzeyi arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Fakat “inanıyorum ve dini yükümlülüklerimi yerine getiriyorum” fikrine sahip olan bireylerin “İnanmıyorum ya da kuşkucuyum” ve “inanıyorum ve fakat dini yükümlülüklerimi yerine getiremiyorum” görüşlerine sahip olan bireylere göre daha yüksek güven düzeyine sahiptirler. Ekonomik durumun hem sosyal zekâ düzeyi hem de güven düzeyine etki etmediği görülmektedir. Yaş değişkenine göre sosyal zekâ ($X^2=9.516$, $sd=4$, $p<.05$), ve güven ($X^2=20.909$, $sd=4$, $p<.05$) düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuç hem sosyal zekânın hem de güvenin toplumsal bir süreçte edinildiğini göstermektedir.

Dolayısıyla bireyde sosyal zekâ düzeyi ve güven düzeyi; her ikisi de sosyal bir süreç gerektirmelerinin yanında demografik, kişisel ve sosyolojik değişkenler de her ikisi açısından önem teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

- AHMAD, W. & SUN, J. (2017). Modeling Consumerdis Trust of Online Hotel Reviews. *International Journal of Hospitality Management*, 77-90. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2017.12.005>
- ALBRECHT, K. (2006). Social Intelligence the New Science of Success. *Business Book Review™* Reviewedby Lydia Morris Brown, 23(1), 1-11. <https://www.karlalbrecht.com/downloads/SocialIntelligence-BBR.pdf>
- BELTON, D., EBBERT, A. & INFURNA, F.C. (2016). Social Intelligence. *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, 1-5.DOI:10.1007/978-3-319-31816-5_2393-1
- BJÖRKQVIST, K., ÖSTERMAN, K. & KAUKIAINEN, A. (2000). Social Intelligence–Empathy= Aggression? *Aggression and Violent Behavior*, 5(2), 191-200. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(98\)00029-9](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(98)00029-9)
- CARL, B. & BILLARI, C. F. (2014). Generalized Trust and Intelligence in the United States. *PLoS ONE*, 9(3), 1-10. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0091786>
- CARRERAS, MR., BRAZA, P., MUÑOZ, JM., BRAZA, F., AZURMENDI, A., PASCUAL-SAGASTIZABAL, E., CARDAS, J. & SÁNCHEZ-MARTIN, JR. (2014). Personality and Social Psychology: Aggression and Pro Social Behaviors in Social Conflicts Mediating the Influence of Cold Social Intelligence and Affective Empathy on Children’s Social Preferences Candinavian. *Journal of Psychology*, 55, 371-379. <https://doi.org/10.1111/sjop.12126>
- CHUJOR, C. J. & CECILIA, E. A. (2017). Emotional and Social Intelligence as Predictions of Occupational Stress Among Civil Servantsın Rivers State. *European Journal of Educational and Development Psychology*, 5(3), 15-26.
- COŞKUN, R., ALTUNIŞIK, R. & YILDIRIM, E. (2019). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı. Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- DOĞAN, T. & ÇETİN, B. (2009). Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği 31İego31 Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 7(1), 241-268.
- ESTREDER, Y., MARTÍNEZ-TUR, V., TOMÁS, I., MANIEZKI, A., RAMOS, J. & PĂTRAŞ, L. (2021). Thepositive Spiral Between Problem-Solving Management and Trust: a Study in Organizations for Individuals with Intellec Tualdisability. *Frontiers in Psychology*, 11(617622), 1-9.doi: 10.3389/fpsyg.2020.617622
- FALAHİ, Z., SADEGHIAFJEH, Z. & KOCHAK ENTEZAR, R. (2020). The Model of Social Trustbased on Social Intelligence, Social Identity, and Social Isolation Based on the Moderating Role of Gender and Family Economic Status on Seniorhigh School Students in Tehran. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 3(1),106-118.DOI:10.52547/ijes.3.1.106
- GARSKE, J. (1975). Interpersonal Trustand Construct Complexity for Positively and Negatively Evaluated Persons. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1(4), 616-619. <https://doi.org/10.1177/014616727500100415>
- GARSKE, J. (1976). Personality and Generalize Dexpectan Cies for Interpersonal Trust. *Psychological Report*, 39(2), 649-650. <https://doi.org/10.2466/pr0.1976.39.2.649>

- GİRGİN, M. & BAYAR, A. (2019). Türk Toplumundaki Güven İndeksinin Düşük Olmasının Nedenlerinin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 58-71.
- GOLEMAN, D. (2006). *Social Intelligence: The New Science of Human Relationship*. New York: Bantam Books.
- GURTMAN, M. & LION, C. (1982). Interpersonal Trust and Perceptual Vigilance for Trust Worthiness Descriptors. *Journal of Research in Personality*, 16(1), 108-117. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(82\)90044-7](https://doi.org/10.1016/0092-6566(82)90044-7)
- HEIDARABADI, A., SARUKHANI, B. and VALADBIGI, A. (2012). A Study of Thetypes of Social Trust and Theelementsın Fluencingıt: Thecase of the Irani an Northern Town of Sari. *Asian Social Science*, 8(1), 183-193. doi:10.5539/ass.v8n1p183
- HOSMER, L. T. (1995). Trust: The Connecting Link Between Organizational Theory And Philosophical Ethics. *Academy of Management Review*, 20, 379-403. <https://doi.org/10.2307/258851>
- JONES, G. R. & GEORGE, J. M. (1998). The Experience and Evolution Of Trust: Implications for Cooperation and Teamwork. *Academy of Management Review*, 23(3), 531-546.
- KANIMOZHI T. & VASIMALAIRAJA, M. (2018). Role of Social Intelligence in Student's Educational Development. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 6(1), 137-140.
- KAZU, E. & DÜŞÜKCAN, M. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyal Zekâ Düzeylerinin İletişim Becerilerine Etkisi. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 217-230. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.804237>
- LEWICKI, R. J., McALLISTER, D. J. & BIES, R. J. (1998). Trustanddistrust: New Relationship Sandrealities. *Academy of Management Review*, 23, 438-458. DOI:10.2307/259288
- LEWIS, J. D. & WEIGERT, A. (1985). Trust as Socialreality. *Social Forces*, 63, 967-985. <https://doi.org/10.2307/2578601>
- LUHMANN, N. (2000). Familiarity, Confidence, Trust: Problems and Alternatives, in Gambetta, 32iego (ed.) Trust: Making and Breaking Cooperative Relations. *Electronic Edition*, Chapter 6, 94-107.
- MARLOWE, H. A. (1986). Social Intelligence: Evidence Formul Tidimensionality and Constructın Dependence. *Journal of Educational Psychology*, 78, 52-58. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.78.1.52>
- MAYER, R., DAVIS J. H. & SCHOORMAN, F. D. (2007). An Integrative Model of Organizational Trust: Past, Present and Future. *Academy of Management Review*, 32(2), 344-354. <https://doi.org/10.2307/258792>
- McALLISTER, D. (1995). Affect and Cognition Based Trust as Foundations for Interpersonal Cooperation in Organization. *Academy Of Management Journal*, 38(1), 24-59. <https://doi.org/10.2307/256727>
- PATEL, P. K. (2014). A New Success Formula: Social Intelligence. *International Journal for Research in Education (IJRE)*, 3(6), 33-43.
- ROBINSON, S. L. (1996). Trustand Breach of the Psychological Contract. *Administrative Science Quarterly*, 41(4), 574-599. <https://doi.org/10.2307/2393868>

- ROOS, G. & ROOS J. (2000). Measuring Your Company's Intellectual Performance. *Long Range Planning*, 30(3), 413-426. [https://doi.org/10.1016/S0024-6301\(97\)90260-0](https://doi.org/10.1016/S0024-6301(97)90260-0)
- ROUSSEAU, D. M., SITKIN, S. B., BURT, R. S. & CAMERER, C. (1998). Not So Different After All: A Cross-Discipline View of Trust. *Academy of Management Review*, 23(3), 393-405. <https://doi.org/10.5465/amr.1998.926617>
- SADIKU, M. N. O., ALAM, S. & MUSA, S. M. (2019). Social Intelligence: A Primer. *International Journal of Research - Granthaalayah*, 7(9), 213-217. <https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v7.i9.2019.603>
- SILVERA, D., MARTINUSSEN, M. & DAHL, T. I. (2001). The Tromsø Social Intelligence Scale, a Self-Reportmeasure of Social Intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*, 42(4), 313-319. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00242>
- SNOW, N. E. (2010). *Virtue as Social Intelligence: An Empirically Grounded Theory*. Taylor & Francis, Newyork.
- THORNDIKE, E. L. (1920). Intelligence and its Use. *Harper's Mag*, 140, 227-235.
- WELCH, M. R., RIVERA, R. E. N., CONWAY, B. P., YONKOSKI, J., LUPTON, P. M. & GIANCOLA, R. (2001). Determinant Sand Consequences of Socialtrust. <http://mural.maynoothuniversity.ie/732/1/WelchRiveraConwayetalEPRINT.pdf> Erişim: 24.04.2022.
- YAMAGISHI, T. & KIKUCHI, M. (1999). Trust, Gullibility, and Social Intelligence. *Asian Journal of Social Psychology*, 2(1), 145-161. <https://doi.org/10.1111/1467-839X.00030>
- YAMAGISHI, T. & YAMAGISHI, M. (1994). Trust and Commitment in the United states and Japan. *Motivation and Emotion*, 18, 129-166. <https://doi.org/10.1007/BF02249397>
- ZHANG, A.Y., TSUI, A. S., SONG, L.J., LI, C., & JIA, L. (2008). How do I Trustthee? Theemployee-Organization Relationship, Supervisory Support, and Middle Managertrust in the Organization. *Human Resource Management*, 47, 111-132. <https://doi.org/10.1002/hrm.20200>